

Vlaanderen
is materiaalbewust

RESULTATEN TERREINCONTROLES 2023

TEAM TERREINCONTROLE

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

WWW.OVAM.BE

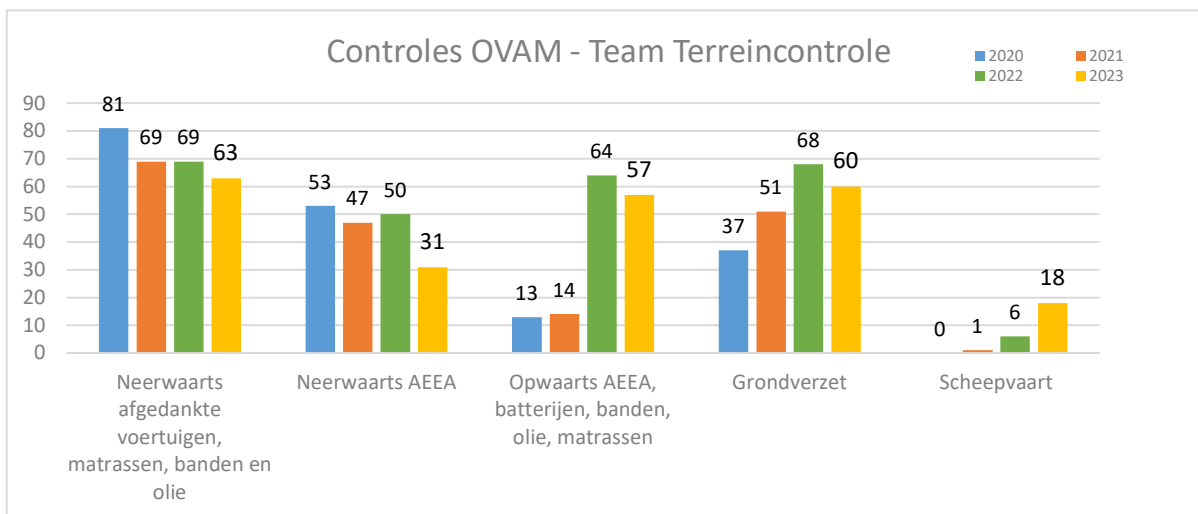
INHOUD

1	Inleiding.....	3
1.1	Redenen voor controles	4
1.2	Herkomst van de klachten	4
1.3	Bedrijven in overtreding	5
1.4	Actie na controle	6
1.5	Samenwerking met externen	7
2	Stroomopvolgers.....	7
2.1	Opwaarts	8
2.2	Neerwaartse controles	8
3	Afval	9
3.1	Neerwaartse controles	9
3.1.1	AEEA	9
3.1.2	Afgedankte voertuigen	10
3.1.3	Afvalolie	10
3.1.4	Scheepvaart	11
3.2	Opwaartse controles	12
3.2.1	AEEA en batterijen	12
3.2.2	Olie en banden	12
3.2.3	Matrassen	12
4	Bodem	13
5	Andere taken van het team	14
6	Meer info.....	14

1 INLEIDING

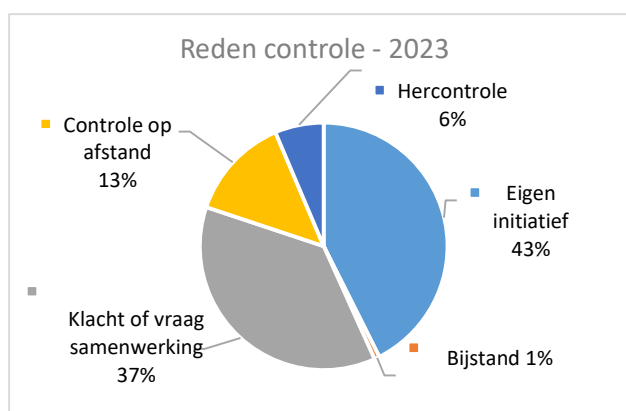
De OVAM heeft een aantal specifieke toezichtsbevoegdheden. De belangrijkste zijn controles op de afvalstromen die onder een **uitgebreide producentenverantwoordelijkheid** vallen, op **traceerbaarheid van bodemmateriële** (grondverzet), afvalstoffen van **scheepvaart** (CDNI) en **zwerfvuil**. In 2023 beschikte het team Terreincontrole over 8 toezichthouders. Ongeveer 6,5 VTE werd besteed aan toezichthoudende taken en 1.5 VTE aan administratieve ondersteuning en beleid. Net als in 2022 heeft het team 2 stroomopvolgers, die nauw samenwerken met de beheersorganismen Recupel en Bebat. Voor handhaving zwerfvuil waren 29 handhavers actief (zie apart rapport over handhaving zwerfvuil: <https://ovam.vlaanderen.be/handhaving-zwerfvuil2>). We bepalen de prioriteiten steeds in overleg met de dossierhouders en onze stakeholders: Denuo en de beheersorganismen Febelauto, Recupel, Bebat, Valorlub, PV Cycle, Valumat, Grondbank en Grondwijzer.

In 2023 voerde het team Terreincontrole **229 controles** uit, verdeeld over verschillende sectoren (zie grafiek). Dit gaat over 229 specifieke controles die voor een bepaalde "stroom" zijn uitgevoerd. Dat zijn de verschillende afvalstromen (bijvoorbeeld batterijen of afgedankte voertuigen) en de stroom grondverzet (bodem). Bij één bedrijf kunnen er soms verschillende controles voor bepaalde stromen plaatsvinden. Ook kan één bedrijf verschillende keren gecontroleerd worden. In 2023 zijn er **162 verschillende bedrijven** gecontroleerd. We voeren geregeld gezamenlijke controles uit met lokale toezichthouders, de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving en politiediensten. Als we tijdens een controle overtredingen vaststellen, leggen we uit hoe een bedrijf zich in regel kan stellen. Bedrijven die in overtreding zijn, ontvangen eerst een aanmaningsbrief. Nadien kan dit in sommige gevallen leiden tot een proces-verbaal (PV, strafrechtelijk) of een verslag van vaststelling (VJV, administratief), afhankelijk van de overtreding. In een beperkt aantal dossiers gebruikt het team Terreincontrole ook het instrument van de bestuurlijke maatregel, en leggen we eventueel een dwangsom op.

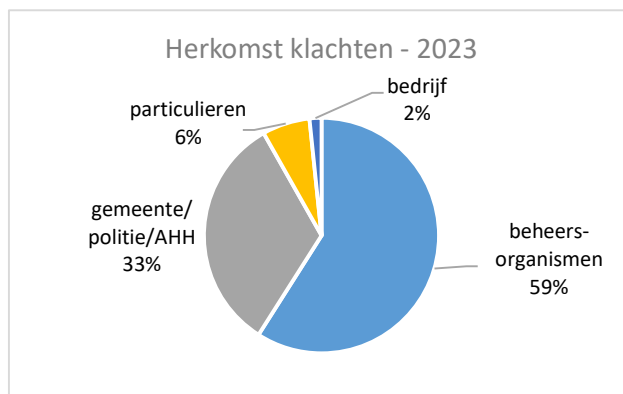
1.1 REDEKEN VOOR CONTROLES

Een groot deel van de controles gebeurt op eigen initiatief (43 %), dit is proactieve en risicogebaseerde handhaving. Verder zijn er ook klachten die bij de OVAM toekomen of vragen tot samenwerking van (lokale) toezichthouders of politie (37%). 'Bijstand' (1 %) wordt in onderstaande grafiek bedoeld de specifieke controles waar we bijstand leveren aan de politie in hun dossier en de OVAM geen eigen opvolging doet.

1.2 HERKOMST VAN DE KLACHTEN

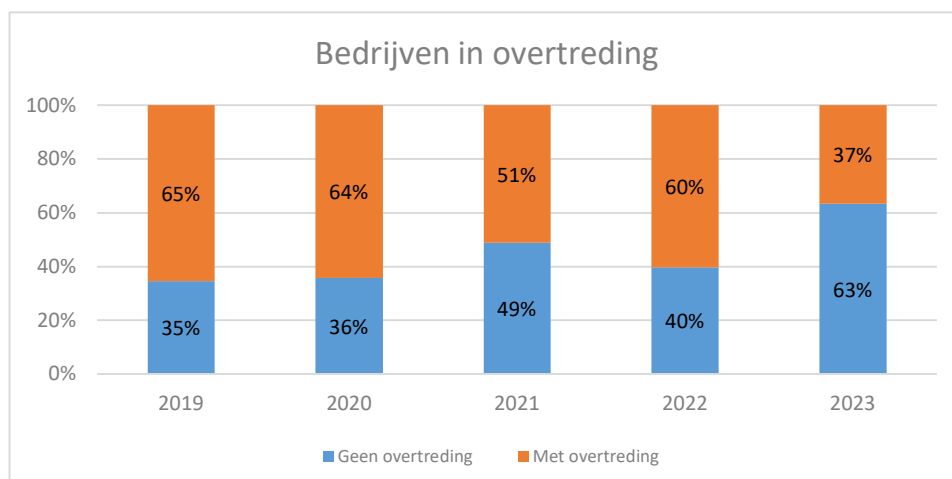
De meerderheid van de klachten komen van beheersorganismen (59 %), voornamelijk van Bebat en Febelauto. Daarnaast zijn er ook een groot aantal meldingen van politiediensten, (lokale) besturen of afdeling Handhaving (AHH) (33 %).

1.3 BEDRIJVEN IN OVERTREDING

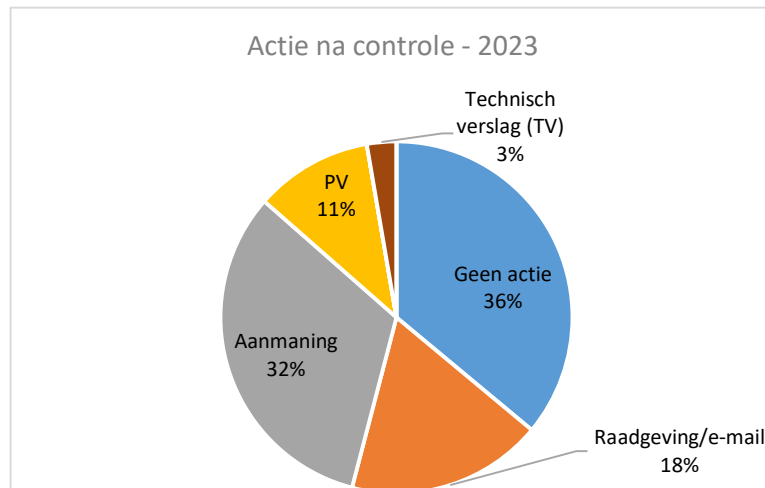
Van alle gecontroleerde bedrijven was 37 % in overtreding. Overtredingen kunnen gaan van een administratieve overtreding (niet aangesloten zijn bij een beheersorganisme en dus financieel niet bijdragen) tot een overtreding met een hogere milieu-impact, zoals het niet correct depollueren en ontmantelen van afgedankte voertuigen.

Het percentage van overtreders kan elk jaar sterk variëren naargelang het soort bedrijven dat wordt bezocht. Als er bijvoorbeeld meer controles zijn bij bedrijven waar we klachten en/of tips van ontvangen, is het percentage overtreders groter. Is het aandeel van proactieve controles groter? Dan zal het aantal overtreders kleiner zijn omdat veel bedrijven wel in regel zijn met de wetgeving. Ook bij hercontroles is het aantal overtreders lager omdat de meeste bedrijven zich in regel stellen nadat ze een aanmaningsbrief hebben ontvangen. Elk jaar is het een mix van op klachten gebaseerde controles en proactieve controles. Ook de stroomopvolgers kunnen hierop invloed hebben, omdat zij de bedrijven al gaan informeren over de verplichtingen en hoe bedrijven zich in regel moeten stellen (zie deel 2). De beheersorganismen Recupel en Bebat nemen ook een groot stuk op zich met gerichte communicatie en ondersteuning van de bedrijven.

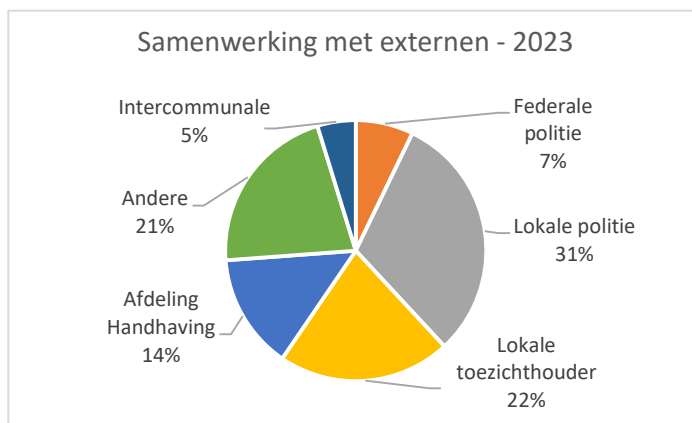
1.4 ACTIE NA CONTROLE

De OVAM werkt via een trapsgewijze aanpak. De bedoeling is om eerst te informeren en pas maatregelen te nemen bij zwaardere of herhaaldelijke overtredingen of als het gecontroleerde bedrijf weigert om zich in regel te stellen.

1.5 SAMENWERKING MET EXTERNEN

In 2023 werkten we 42 keren samen met externe controlediensten: lokale toezichthouders, politiediensten (zowel federaal als lokaal) en de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving.

2 STROOMOPVOLGERS

Sinds 2020 zijn er in samenwerking met de beheersorganismen Recupel en Bebat 2 stroomopvolgers actief in het team Terreincontrole. Stroomopvolgers zijn geen toezichthouders, maar informeren bedrijven over de geldende regelgeving. Voor batterijen lag de focus op tips die Bebat doorgaf. Dit gaat over bedrijven die ondanks contactname door Bebat niet aansluiten als invoerder van batterijen (freeriders), zowel Belgische bedrijven als buitenlandse internetshops. Op vraag van Recupel lag voor AEEA (afgedankte elektrische en elektronische apparatuur) de hoofdfocus op de controles om het ingezamelde en gerapporteerde AEEA te verhogen. Ook controleerden we de correcte inzameling en opslag van afgedankte batterijen. De bedrijven die Bebat doorgaf waren vaak ook invoerders van EEA (met batterijen in) en moesten dan ook bijkomend bij Recupel of PV Cycle (voor de zonnepanelen) aansluiten.

2.1 OPWAARTS

De controles zijn vooral bedoeld om 'freeriders' op te sporen. Dat zijn bedrijven die niet zijn aangesloten bij een beheersorganisme of die niet beschikken over een door de OVAM goedgekeurd afvalbeheersplan. Deze controles zijn vooral administratief van aard. Het merendeel ervan gebeurt niet ter plaatse, maar vanop afstand. Sinds 2020 gebeurt het informeren en aansporen tot aansluiten bij Bebat en/of Recupel in eerste instantie door de stroomopvolgers, nadat het beheersorganisme hen al geïnformeerd heeft.

In 2023 hebben we **108 bedrijven gecontacteerd**, vooral via brief, mail of telefoon. Hiervan was 98 % in overtreding (2022: 97%): ze waren niet aangesloten bij Bebat en/of Recupel. Zij kregen een mail en/of brief met de vraag om zich in regel te stellen. De gegevens van de bedrijven die nog steeds weigerden om zich aan te sluiten, werden doorgegeven aan de toezichthouders van het team voor verdere opvolging.

2.2 NEERWAARTSE CONTROLES

Neerwaartse controles leggen de focus op de inzameling, de verwerking en de afvoer van de afvalstoffen. Dit gebeurt voornamelijk bij schroothandelaars en containerdiensten.

In 2023 werkte de stroomopvolger verder om de rapportage van AEEA in BeWeee (Belgische toepassing om te voldoen aan rapporteringsverplichting) te doen stijgen. Dit via bezoeken bij bedrijven, sensibiliseringsacties en het in kaart brengen van bepaalde specifieke stromen (ziekenhuistoestellen, grote ICT-apparaten, ...). **De gerapporteerde tonnages stegen verder van 1 870 ton naar 2 231 ton.**

Tijdens de bezoeken bij bedrijven wordt de inzameling van AEEA nagegaan: uitsortering uit afvalstromen, de aanwezigheid van een overdekte opslag, rapportage via Recupel en/of BeWeee, afvoer naar vergunde verwerker via geregistreerde IHM'ers (inzamelaar, handelaar of makelaar) ... Tijdens het bezoek gaf de stroomopvolger aan wat beter moet en adviseerde hen over de wettelijke bepalingen en hoe die na te leven.

Bij 25 % van de bezochte bedrijven stelden we overtredingen vast (2022: 68 %). De gegevens van de bedrijven die zich na een informatief bedrijfsbezoek niet in regel stelden, werden doorgegeven aan de toezichthouders van het team.

3 AFVAL

De uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (aanvaardingsplicht) maakt de producenten, invoerders, tussenhandelaars en eindverkopers verantwoordelijk voor de producten die ze op de (Vlaamse) markt brengen, tot in de afvalfase.

Om hieraan te voldoen hebben de producenten volgende beheersorganismen opgericht:

- **RECUPEL**: afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA);
- **PV CYCLE**: zonnepanelen;
- **BEBAT**: batterijen en accu's;
- **FEBELAUTO**: voertuigen en batterijen van elektrische wagens;
- **VALORLUB**: olie;
- **RECYTYRE**: banden;
- **VALUMAT**: matrassen.

3.1 NEERWAARTSE CONTROLES

Neerwaartse controles leggen de focus op de inzameling, de verwerking en de afvoer van de afvalstoffen. Dit gebeurt voornamelijk bij schroothandelaars, containerdiensten en garages.

3.1.1 AEEA

De controles focussen op de correcte inzameling en verwerking van AEEA. De verwerking van AEEA moet op een specifieke manier gebeuren. Schadelijke onderdelen moeten verwijderd worden. Verder moeten bedrijven **ook rapporteren** over de inzameling en de verwerking (**BeWeee**).

Sinds begin 2020 is er voor AEEA een stroomopvolger actief (zie hoofdstuk 2). De gegevens van de bedrijven die zich na een informatief bedrijfsbezoek niet in regel stelden, werden doorgegeven aan de toezichthouders van het team voor een controle ter plaatse. Deze opvolgcontroles door de toezichthouders gebeurden bij **31** bedrijven. **Bij 39 % van hen stelden de toezichthouders overtredingen vast** (2022: 54 %).

3.1.2 Afgedankte voertuigen

We hebben **33 controles** uitgevoerd in 2023. Als afgedankte voertuigen ontmanteld worden om de gedemonteerde onderdelen te verkopen, moet het bedrijf een erkend centrum zijn. Deze erkenning als centrum voor depollutie, ontmanteling en vernietiging van afgedankte voertuigen wordt verleend door de OVAM.

Afgedankte voertuigen moeten verplicht afgevoerd worden naar een erkend centrum. En dit uiterlijk als de keuring meer dan 2 jaar is vervallen. Het jarenlang opslaan van afgedankte voertuigen is dus niet toegestaan. Bij veel garages is dit nog wel het geval. Door de controles worden er heel wat terreinen opgeruimd. Afgedankte en geaccidenteerde voertuigen moeten steeds op een vloeistofdichte vloer opgeslagen worden.

In 2023 was **45 % van de gecontroleerde bedrijven niet in orde** (2022: 55 %). Dit gaat van een beperkt aantal afgedankte voertuigen die er al te lang staan tot het illegaal depollueren en demonteren van afgedankte voertuigen, dit wil zeggen zonder over een erkenning te beschikken.

3.1.3 Afvalolie

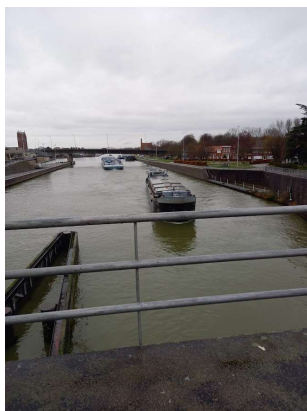

Bij alle controles in garages gaan onze terreincontroleurs na wat er met de ingezamelde afvalolie gebeurt en bekijken ze de verwarmingsinstallatie in detail om sporen van olieverbranding te zoeken. Deze extra aandacht is er gekomen sinds 2017, omdat er het vermoeden was dat er terug meer afvalolie verbrand werd wat een grote milieu-impact heeft. Sinds 2017 hebben we bij elke controle van een garage aandacht voor de ingezamelde afvalolie, waarbij illegale verbranding van afvalolie sporadisch wordt vastgesteld.

3.1.4 Scheepvaart

De OVAM is bevoegd voor controle van het CDNI, het Verdrag inzake de verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart. Onder meer volgende zaken worden gecontroleerd: olie-afgifteboekje (deel A), losverklaring (deel B), afvoerbewijzen overig scheepsbedrijfsafval (deel C).

In 2023 zijn er 3 actiedagen geweest aan de sluisen van Hasselt/Genk en in de haven van Gent. Er zijn 18 schepen gecontroleerd, waarvan er 52 % in overtreding waren. Dit gebeurde in samenwerking met de scheepvaartpolitie (SPN) en de handhavers van De Vlaamse Waterweg.

3.1.5 Matrassen

In 2023 werden **30 controles** uitgevoerd bij bedrijven om na te gaan of de inzameling van matrassen correct verliep (matrassen moeten droog opgeslagen worden en apart van andere stromen). Van de gecontroleerde bedrijven was **28 % niet in orde** (2022: 44 %).

3.2 OPWAARTSE CONTROLES

De controles zijn bedoeld om 'freeriders' op te sporen. Dat zijn bedrijven die niet zijn aangesloten bij een beheersorganisme of die niet beschikken over een door de OVAM goedgekeurd afvalbeheersplan. Deze controles worden zowel op afstand als ter plaatse uitgevoerd. Sinds 2020 gebeurt het informeren en aansporen tot aansluiten bij Bebat en/of Recupel in eerste instantie door de **stroomopvolgers**.

3.2.1 AEEA en batterijen

In 2023 werden er **11 bedrijven gecontroleerd**, waarvan er 10 in overtreding waren en een aanmaning kregen.

3.2.2 Zonnepanelen

In 2023 werden er **11 bedrijven gecontroleerd** om na te gaan of ze moesten aansluiten bij PV Cycle. Alle gecontroleerde bedrijven waren in overtreding en ontvingen een aanmaning.

3.2.3 Olie en banden

In 2023 was er **1 opwaartse controle** voor banden bij een bedrijf dat niet aangesloten was bij Recytyre. De opwaartse controles voor olie en banden zijn momenteel geen prioriteit door de beperkte capaciteit van het team Terreincontrole en het ontbreken van concrete tips.

3.2.4 Matrassen

Valumat is sinds 2022 verantwoordelijk voor de inzameling van afgedankte matrassen. In 2023 werden de controles voor matrassen voortgezet: **30 bedrijven werden bezocht**. De opwaartse controles hadden tot doel om freeriders op te sporen die nog niet aangesloten waren bij Valumat. In 2023 was **28 % van de gecontroleerde bedrijven niet in orde** (2022: 44 %).

4 BODEM

Het team Terreincontrole richt zich op de traceerbaarheid van bodemmaterialen. De erkende bodembeheerorganisaties Grondbank vzw en Grondwijzer vzw staan in voor de opvolging en traceerbaarheid van bodemmaterialen in het Vlaamse Gewest. Hiervoor hebben ze een eigen controle- en beheersysteem. De handhaving door het team Terreincontrole richt zich op de opsporing van 'freeriders' en de behandeling van meldingen en klachten over grondverzet. Naast de controles ter plaatse ondersteunen we ook vanop afstand de gemeente- en politiediensten of andere toezichthouders.

In 2023 voerden we 60 controles uit bij grondwerkers of op locaties waar grond opgeslagen werd. Tijdens een controle bij een TOP (tussentijdse opslagplaats) gaan we na of het bedrijf de traceerbaarheidsprocedures van het grondverzet volgt. Ook klachten en/of meldingen van particulieren, politiediensten en lokale besturen komen aan bod. In 2023 was **23 % van de gecontroleerde bedrijven niet in orde** (2022: 40 %).

PFAS/Oosterweel

In 2021 kwam de PFAS-problematiek in een stroomversnelling. Vanuit de OVAM wordt dit in samenwerking met de Grondbank periodiek opgevolgd. De terreinbezoeken op de werf van Oosterweel samen met de Grondbank en Lantis sluiten hierbij aan. Er is ook regelmatig overleg over Oosterweel met de betrokken handhavers (afdeling Handhaving, gemeente Zwijndrecht, stad Antwerpen, Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)).

5 ANDERE TAKEN VAN HET TEAM

- Beheren mailbox handhaving@ovam.be
In 2023 behandelden we zo'n **1600 mails**. Het gaat onder meer over vragen van (lokale) toezichthouders, andere inspectiediensten, klachten en informatievragen;
- Ondersteunen van interne en externe toezichthouders;
- Het geven van opleidingen aan lokale toezichthouders;
- Handhavingsbeleid bijwerken;
- Samenwerken met andere toezichthouders of entiteiten;
- Samen met andere inspectiediensten de handhaving optimaliseren en versterken (verschillende werkgroepen in kader van de stroomlijning handhaving; politienetwerk, provinciaal overleg ...). Verder ook het opvolgen van diverse studies met betrekking tot handhaving van het departement Omgeving.
- Implementatie KVH (Kaderdecreet Vlaamse Handhaving) en daarbij horend VHP (Vlaams Handhavingsplatform).

6 MEER INFO

<https://ovam.vlaanderen.be/handhaving>

<https://ovam.vlaanderen.be/handhaving-zwerfvuil2>

<https://ovam.vlaanderen.be/upv>

<https://ovam.vlaanderen.be/afgedankte-voertuigen-en-voertuigwrakken>

<https://ovam.vlaanderen.be/voertuigen-banden-en-olie>

<https://ovam.vlaanderen.be/aeaa>

<https://ovam.vlaanderen.be/gebruik-van-bodemmaterialen-grondverzet>